

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta

Yleiset huomiot

Kivra Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, joka koskee hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia. Pääosin Kivra näkee esityksen kannatettavana ja tärkeänä askeleena kohti edistynyttä digipostijärjestelmää Suomessa. Lausuntomme painottuu yksityisten digipostipalveluiden rooliin Suomen digipostimarkkinassa ja esityksen vaikutuksiin yksityisille digipostipalveluille.

On erittäin kannatettavaa, että sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuden (HE 124/2025) toteutusta on laajennettu niin, että tämä rinnakkainen toimeenpano- ja lainsäädäntöhanke tulee mahdollistamaan viranomaisten sähköisten tiedoksiantojen näyttämisen yksityisiin digipostipalveluihin. Hankkeen toteutus lisää kansalaisten valinnanvapautta ja mahdollistaa yksityisen ja julkisen sektorin digipostin vastaanottamisen samaan paikkaan. Hanke myös parantaa kansalaisten digipostin käyttökokemusta ja lisää digipostin säästöpotentiaalia julkishallinnolle.

Kivra kuitenkin tunnistaa lakiluonnoksessa myös haasteita, erityisesti yksityisten digipostitoimijoiden maksumalliin, valvontaan sekä esityksen toimeenpanon aikatauluun liittyen. Näitä haasteita ja niiden vaikutuksia käsitellään edellä laajemmin.

Tarkemmat huomiot lakiesitykseen

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Digipostin maksumalli

Lakiluonnoksessa todetaan, että arvioinnissa on päädytty siihen, että koska kysymys on vapaaehtoisesta julkista hallintotehtävää avustavan tehtävän hoitamisesta, ei tehtävän hoitamisesta olisi perusteltua maksaa palveluntarjoajalle tukea.

Kivran näkemyksen mukaan vapaaehtoisen julkisen hallintotehtävän avustavan tehtävän hoitaminen ei poissulje korvauksia. Digipostimarkkinan hyötyjen ja toimivuuden kannalta on tärkeää varmistaa, että järjestelmässä säilytetään yksityisiä toimijoita investointeihin kannustava maksumalli. Tällainen on jo nykyisellään olemassa, sillä merkittävä osa viranomaisista käyttää tälläkin hetkellä yksityisten digipostitoimijoiden palveluita. Tästä syystä on tärkeää, että uudessa järjestelmässä varmistetaan reilu ja markkinaneutraali maksumalli digipostipalveluille.

Lisäksi Kivra kyseenalaistaa näkemyksen, jonka mukaan yksityisille digipostitoimijoille maksettava kompensatio luettaisiin valtiontueksi. Vastaavia korvauksia maksetaan tälläkin hetkellä niin Ruotsissa kuin Tanskassakin, missä menettely on toiminut moitteettomasti. Lakiluonnoksessa mainitut perustelut eivät siis vastaa kokemustamme muista EU-maista ja siksi olisikin tarpeen selvittää asiaa huomattavasti yksityiskohtaisemmin. Tästä syystä Kivra esittää, että kyseiset perustelut poistetaan lakiluonnoksesta, ennen kuin ne on asianmukaisesti selvitetty ja perusteltu.

Ø Kivra näkee, että digipostimarkkinan kiinnostavuuden ja investointihalukkuuden varmistamiseksi sekä täysimääräisten hyötyjen saavuttamiseksi, tulee maksumallin huomioida jo olemassa oleva markkina ja kannustaa investointeihin myös viranomaispostin osalta.

Ø Kivra toivoo, että työ kompensatiomallin valmistelemiseksi käynnistetään välittömästi.

8 Voimaantulo

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.7.2026, joka on monta kuukautta myöhemmin kuin sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskeva lainsäädäntö tulee voimaan ja Suomi.fi-viestien käyttöönotto tapahtuu. Tämän lisäksi lakiluonnoksessa mainitaan, että esityksessä ehdotetun katseluohjelman tarjoamista koskevan

tehtävän tekninen toteutus ei ole todennäköisesti valmiina lain voimaantuloksi ehdotettuna ajankohtana.

Esityksen ja HE 124/2025 eri voimaantuloajat luovat Suomen digipostimarkkinaa väliaikaisen monopolin, sillä viranomaisten sähköisiä tiedoksiantoja ei voi lähettää muuhun kuin Suomi.fi Viestit - palveluun ennen tämän esityksen voimaantuloa. Kivran näkemyksen mukaan velvoittava lainsäädäntö ennen valinnanvapauden toteutumista heikentää kansalaisten palvelukokemusta ja digipostimarkkinan kilpailua pitkällä aikavälillä. Tämä rajoittaa kilpailua digipostimarkkinalla, jonka lisäksi eri voimaantuloajat vähentävät yksityisten digipostimarkkinoiden investointihalukkuutta Suomen digipostimarkkinaa, mikä voi johtaa markkinan näivettymiseen ja digipostin luoman yhteiskunnallisen hyödyn, mukaan lukien julkisen sektorin säästöpotentiaalin ja ilmastovaikutusten, pienentymiseen. Muita vaikutuksia avaamme seuraavassa luvussa (vaikutukset yrityksiin).

Näemme, että tämän esityksen ja HE 124/2025 tulisi tulla voimaan samanaikaisesti. Jos tämä esitys ja HE 124/2025 kuitenkin tulevat voimaan eri aikaan, on erityisen tärkeää, että uudistuksesta ja mahdollisuuksista tulevaisuudessa valita eri digipostipalvelu viestitään selkeästi. Lisäksi myöhemmin mahdollistettavasta digipostipalvelun valinnanvapaudesta ja palveluiden välisestä vaihtamisesta tulee tehdä kansalaisille mahdollisimman helppoa, jotta kilpailu digipostimarkkinassa paranee pitkällä aikavälillä.

Ø Kivra näkee, että on tärkeää varmistaa sekä esitetyn lainsäädännön aikataulun että teknisen ratkaisun toteutuminen annetussa aikataulussa (eli viimeistään 30.9.2026), jotta digipostimarkkina voi toimia tarkoituksenmukaisesti ja kansalaisten valinnanvapaus toteutuu mahdollisimman nopeasti.

4.2.3.4 Vaikutukset yrityksiin

Vaikka sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskeva lainsäädäntö ei estä viranomaisia lähettämästä muita viestejä kuin sähköisiä tiedoksiantoja yksityisiin digipostipalveluihin, se todennäköisesti vaikuttaa myös näiden muiden viestien, kuten laskujen, markkinaa. Lainsäädännön voimaantulon todennäköisenä seurauksena on kilpailun vääristyminen myös yksinoikeuden ulkopuolelle jäävän viranomaispostin toimittamisessa ja yksityisten palveluntuottajien mahdollinen syrjäyttäminen viranomaisille tarjottavien digipostipalveluiden markkinoilta Suomessa joko osittain tai kokonaan. Kyseessä olisi tilanne, jossa DVV käyttämällä sille lailla säädettyä yksinoikeutta syylistyisi väistämättä menettelyyn, joka vääristäisi kilpailua myös yksinoikeuden ulkopuolelle jäävän kilpaillun toiminnan markkinoilla (muun viranomaispostin toimittaminen).

Tämä näkemys perustuu seuraaviin huomioihin: Kun digikyvykkäät kansalaiset on velvoitettu ottamaan käyttöön Suomi.fi Viestit -palvelu, viranomaisilla on kannustin lähettää kaikki mahdolliset

viestit tähän palveluun, onhan sinne nyt luotu mahdollisesti jopa 4 miljoonan kansalaisen vastaanottajapohja. Tällöin esimerkiksi nykyisin erittäin kilpailtu digitaalisten laskujen markkina voi jakautua yksityisen ja julkisen sektorin osamarkkinoiksi, joissa julkisen sektorin laskut lähetetään Viestit-palveluun ja yksityisen sektorin laskut yksityisiin vaihtoehtoihin. Tämä johtaa yksityisten digipostipalveluiden markkinaosuuden pienenemiseen viestityypeissä, kuten laskuissa, joita ehdotettu lainsäädäntö ei sääntele. Samanaikaisesti Suomen digipostimarkkinan kehitys hidastuu ja siiloutuu sektorikohtaisesti.

Julkista hallintotehtävää hoitavan palveluntarjoajan valvonta (81§)

Lakiluonnoksen mukaan ”Palvelutuottaja valvoo palveluntarjoajien 8 g §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamista.”

Kivran näkemyksen mukaan digipostimarkkinan valvonnan tasapuolisuus voi vaarantua, mikäli palvelutuottajana toimivan Digi- ja väestötietoviraston toimivaltaan lisätään myös oikeus valvoa palveluntarjoajien toimintaa. Valvonta voisi sopia paremmin esimerkiksi Traficomien kaltaisen viranomaistahon toteutettavaksi, koska viraston vastuualueelle kuuluu jo nykyisellään digitaalisten palveluiden ja tuotteiden valvonta.

Ø Kivra näkee, että digipostitoimijoiden tasapuolinen kohtelu tulee varmistaa myös markkinan valvonnassa. Tasapuolisuuden varmistamiseksi tulee linjata, ettei valvova viranomainen voi itse toimia kilpaillulla markkinalla.

Abdeen Ilari
Kivra Oy